

23 marca 2021 r.

Temat: Jak łączą się wyrazy w zdaniu?

Podczas lekcji:

- Wyjaśnisz funkcję wyrazów poza zdaniem,
- Rozróżnisz typy związków wyrazowych.

1. Na podstawie „ Nowej wiadomości” (str.230-231; podręcznik) wykonaj notatkę w formie „ mapy myśli” bądź „ tabeli” na temat ZWIĄZKU ZGODY, RZĄDU i PRZYNALEŻNOŚCI .

Napisz również o wyrazach poza związkami.

Wyrazy w zdaniu łączą się w związki wyrazowe, które składają się z:

- wyrazu określanego, zwanego nadrzędnym,
- wyrazu określającego, zwanego podrzędnym.

W zdaniu można wyróżnić:

- związek główny- orzeczenia z podmiotem
- związki poboczne- wszystkie pozostałe związki wyrazowe w zdaniu.

PRZYKŁAD: Moja siostra wczoraj oddała książkę do biblioteki.

związek główny: siostra (kto?) oddała (co zrobiła?)

związki poboczne: siostra-◇ (czyja?) moja oddała-◇ (co?) książkę oddała-◇ (kiedy?) wczoraj oddała -◇ (gdzie?)do biblioteki

Wyrazy w zdaniu tworzą trzy rodzaje związków:

- związek zgody,
- związek rządu,
- związek przynależności.

Związek zgody – to taki związek, w którym wyraz podrzędny dostosowuje swoją formę do formy wyrazu nadrzędnego. Oznacza to, że formy obu wyrazów są ze sobą zgodne pod względem liczby, rodzaju, przypadku, osoby np. *Piotr śpi, rzeka Wisła, pracowita mrówka*

Związkami zgody są zazwyczaj związki **podmiotu i orzeczenia** oraz niektóre związki z przydawką.

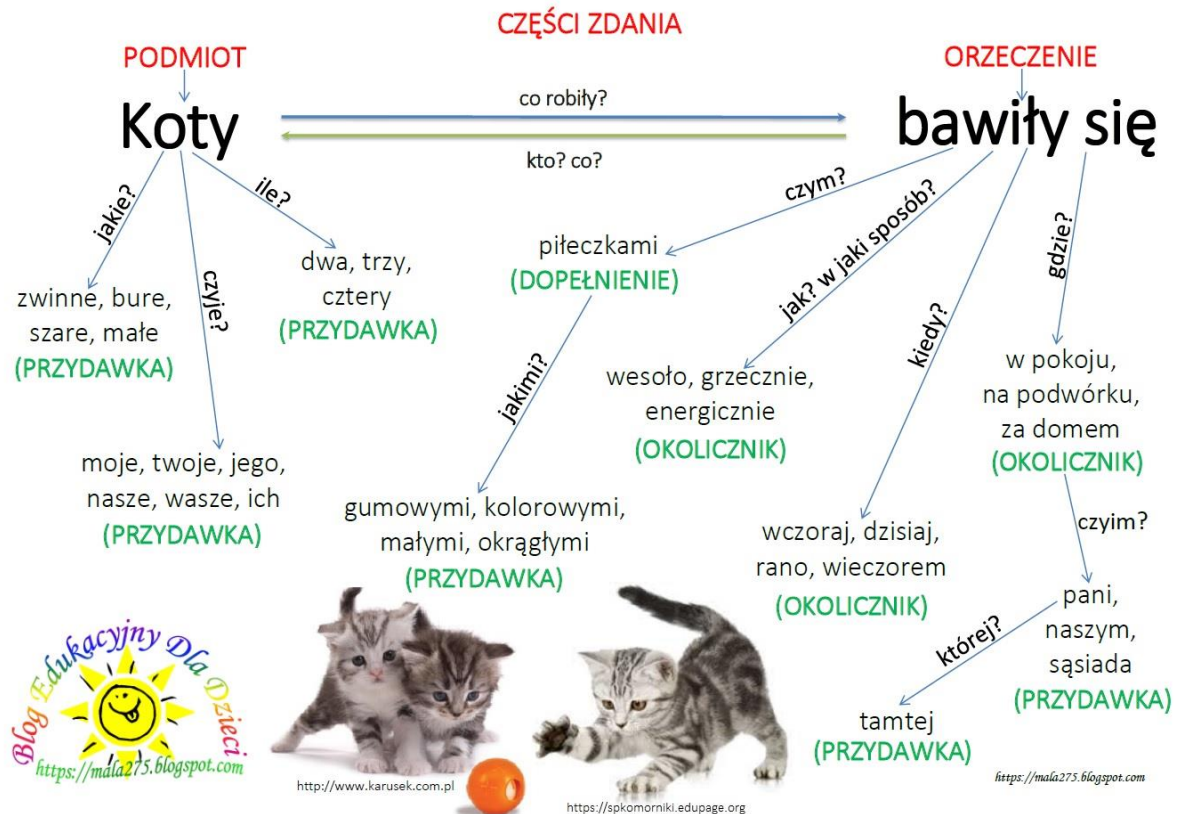
Związek rządu- to taki związek, w którym wyraz nadrzędny wymaga od podrzędnego, by wystąpił w określonym przypadku. Oznacza to, że wyraz nadrzędny **rządzi** przypadkiem wyrazu podrzędnego. W związkach rządu występują: dopełnienie lub przydawka np. *nauka historii, wiersz poety, czyta książkę*

Związek przynależności- to związek, w którym wyraz podrzędny nie jest rządzony przez wyraz nadrzędny ani nie musi się z nim zgadzać pod względem formy. W związku tym wyraz podrzędny, będący okolicznikiem, jedynie **przynależy** do wyrazu nadrzędnego np. **szedł szybko, polecą daleko, wyjątkowo głośno**. Tworzą go najczęściej **orzeczenie z okolicznikiem**.

Niektóre wyrazy w zdaniu nie tworzą żadnych związków składniowych. Są to wyrazy poza związkami w zdaniu, które pełnią jednak ważne funkcje.

Najczęściej służą zaakcentowaniu pewnych wyrazów w zdaniu albo wyrażają uczucie mówiącego bądź jego stosunek do treści wypowiedzenia.

Do wyrazów poza zdaniem należą: — wyrazy wtrącone, np. owszem, na pewno, oczywiście, — wykrzykniki, np. cześć, och, ach, — Wołacze, czyli bezpośrednie zwroty do adresata, np. Marto, Kamilo, dziewczynko. Przypomnijmy części zdania:

Związki składniowe

Zgody

Rządu

Przynależności

Jak rozpoznać wyraz podrzędny?

odmienia się tak samo jak wyraz nadrzędny (ma taką samą formę przypadku, liczby lub rodzaju)

nie odmienia się – ma tylko jedną formę (wyraz nadrzędny natomiast się odmienia)

nie odmienia się – może być wyrażeniem przyimkowym albo nieodmiennym przysłówkiem

Przykłady

(P) ciekawa > książka (N)
(P) ciekawej > książki (N)
(P) (o) ciekawej > książce (N)

(N) brat < mamy (P)
(N) brata < mamy (P)
(N) bratu < mamy (P)

(N) czytam < powoli (P)
(N) idę < do domu (P)
(N) bieganie < po parku (P)

Jakie części zdania tworzą ten związek?

przydawki wyrażone przez przymiotnik

przydawki wyrażone przez rzeczownik w dopełniaczu, dopełnienia

okoliczniki, niektóre przydawki

2. Wykonaj ćwiczenia: 1, 2, 4, 5, 7; (s. 230-231, podr.)

<https://view.genial.ly/6050a884d6919d0d21e3cbe1/presentation-wykresy-zdan-pojedynczych>

24.03.2021 r.

Temat: Przecinek w zdaniu pojedynczym – przypomnienie wiadomości.

Podczas lekcji:

- Rozpoznasz w tekście spójniki,
- Rozróżnisz części zdania,
- Określisz typy wypowiedzeń,
- Utrwalisz zasady interpunkcji.

1. Przeczytaj informacje na str. 232 i sporządź notatkę.
2. Dokonaj korekty tekstu z ćw.3 str.233(podr.);
3. Zapoznaj się z kartą przykładów pisowni polskiej.
4. Dokonaj korekty własnych prac pod względem poprawności interpunkcyjnej.